

ՊԱՏԵՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Տարեկան . . . 12 Թր.

Վեցամսեայ . . . 6 «

ԱՐՔԱՍԱՀԱՄԱՆ

Երկու ֆուլիկ ծրարով

Տարեկան . . . 12 Թր.

Վեցամսեայ . . . 7 Թր.

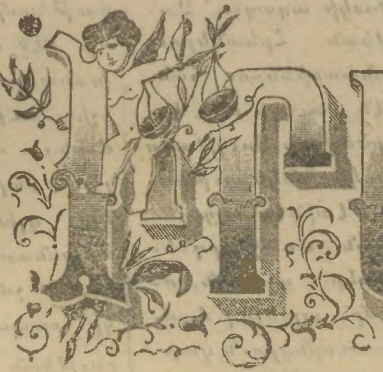
ԱՍԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60

Վեցամսեայ 1.50 Տոյար «

ԿԱՆԵԻԿ

Մանուկնսն աղը
20 սանթիմ



ԼՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՎ ԲԱՆԱԳԱՅԻՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՐԵՆ ԶՈՐԷՐԵՐԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

Գրութեանը եւ լին
տրութիւն

ՀԱՍՏԻ

Revue du jour

Le voutk

ARNA (Ludovic)

Редакция

НАВѢСТНИКЪ

Исавунн

ВАРНА

ՇՈՒՍԱԴՐԻ 2
ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐ

Մէկ քանի թիւ առաջ հրատա-
րակած էինք թէ Վեհ. Կաթո-
ղիկոսը Թուրքիոյ Հայոց վիճա-
կին բարեփոխման համար ինչպէս
ուրիշ մեծ պետութեանց պատ-
ուիրակութեան վրէժնոցաւ գի-
ւորութիւններէն նոյնպէս և Զարին
խնդրագիր մը ուղղած էր և յու-
սագրիչ պատասխան մը ստացած:
Այդ կայսերական պատասխանը
համառօտակի հազարդած էինք
մեր ընթերցողներուն. այժմ ա-
ւելորդ չենք համարեր այն
պաշտօնագրին թարգմանութիւ-
նը նոյնութեամբ գետնել այս
սիւնակի մէջ:

«Ձեր Սրբաբն»

Ողորմած Հովապետ.

ձեռնապատկ ունեցալ ստանալու Ձեր
Արքայութեան հաղորդագրութիւնը,
գործածելով թիւ յուլիսի 1 ԹԳ՝ զ-
որով Դուք բարեհաճում էք խնդրել
սինձ աղիանել և ոստ Թագաւոր
Վարդի Ձեր ամենապատակ խնդրե-
լաք աղիելու համար Ոսմանեան
«Կաթոլիկոսութեան վրայ» որպէս զի
«Թիւթիկաւ» թիւրքահայերի վիճակը
«Երբեք տանջուած են մահմեդական
«Բռնութիւններէն»:

Քրդին Կայսերական մեծութիւնը
«Մանթաշիւքի խնդրագրի բովանդա-
«կութեամբ» բարեհաճեց բարձրագոյն
«Հրամայել ինձ յայտնելու Ձերդ
«Արքայութեան, որ Ռուսաց Կաթոլի-
«կոսութիւնը իր փամփայտին, Ձեր գի-
«ւորութիւնը ստանալուց քաջ, ուշադրու-
«թեամբ զարմեց թիւրքահայ սահման-
«ներում ապրող հայերի վիճակի վրայ:
«Հաղորդելով Ձեզ» թիւրքալոյսով
«ապրող բոլոր քրիստոնեայ ժողո-
«ւորներէն բարձր Հովանաւորի և
«Պաշտպանի այդ պատասխանը, որի
«արտին մասին են Փոքր-Ասիական
«Հայ ազգաբնակչութեան շահերը և
«քրդի ամենադժբաժնի նախնական-
«ութեամբ ձեռքէն արնուած ամենաե-

«ժողովուրդի միջոցներ» կանխելու հա-
«մարտնչական յուզմունքները, ևս
«յայտնում եմ հաստատուն յոյս» որ
«Թիւթիկի գաղափարը ստորագրող պի-
«տուութիւնները միահամուռ ջանքերով
«կը յաջողեն ապահովել թիւրքահայի
«հայ ազգաբնակչութեան խաղաղ և
«հանգիստ գոյութիւնը. այն պայմա-
«նով, ի հարկէ, որ այդ ազգաբնակչու-
«թիւնն էլ իր կողմէն, մեղով օրի-
«նաւորութեան ամենաանհրաժեշտ գի-
«ւորութիւն կուտայ պետութիւններին
«համեմատ իրանց մարդասիրական
«նպատակին»:

«Խոնարհաբար խնդրում եմ ընդու-
«նել իմ խորիմ յարգանքն և անձնուր-
«բաբան հաւատարմութիւնը, որով պա-
«ռնեմ անարա Ձերդ Սրբաբն»

ԿՈՄՍ ՎԼԵԴԻԿՈՒՐ ԼԱՄՈՒՐՈՐԾ

Յուլիս 17-ին խմբագրուած այս
յուսագրիչ պատասխանը եթէ քով
քովի գնենք նոյն միջոցներուն
սահմանադրութեն ներս. թրքական
հողին մէջ, ուստի զինուորներուն
գործած անխղճութեան հետ եր-
կու հայ խմբերու վրայ բնաւ
բաղդատութեան եզր չենք կարող
գտնել հոն: Միայն ինչ որ կըր-
նանք մեկնաբանել սա է թէ
Զարի կառավարութիւնը երբեք
չը ներեր որ իրեն սահմանակից
երկրի մէջ հայը յեղափոխական
միջոցներով իր իրաւունքները
պաշտպանել փորձէ, այլ կուզէ
որ մնայ օրինաւորութեան և ան-
մասնաւորութեան, որպէս զի «ամեն-
ուրումամբ» Զարի կառավարութիւ-
նը Պէրլինի գաղափարը ստորա-
գրող պետութիւններու միա-
համուռ ջանքերով յաջողի ապա-
հովել թրքահայոց խաղաղ գո-
յութիւնը: Բայց աւելի դաշ-
նագիրը ստորագրուելէ ի վեր
27 տարիներ անցան ու չը տես-
նուեցաւ պետութեանց այդ մի-
ահամուռ գործունէութիւնը Հա-
յոց ի նպատակ և ընդհանրապէս
անոնց մէջ թուրքը գաղտնիքա-
ւալ իրողներ միշտ գտնուեցան:

Ռուսահայոց վիճակին բար-
ւաքման մասին նոր ներքին գոր-
ծոց նախարար Միքայիլ իշխա-
նին գերման թղթակցի մը ը-
րած յայտարարութիւնը թէ
«Հրեաները և Հայերը պիտի

ստանան օրինական» բոլոր ի-
րաւունքները, պէտք է միայն
քիչ մը համբերել և ես ինքս կը
վստահեցնեմ այս մասին:» նպա-
տակ ունենալ կը կարծենք գըր-
գուել մտքերը մի քիչ թմբե-
ցնելու, որպէս զի ուստ կառա-
վարութեան մը Արեւելքի մէջ են.
թարկուած գիւղատնտեսութիւն-
ներու վրայ ներքին չփոխութիւն
ներաւ չգին բարդուել: Ըստ
մեզ խորամանկ յուսադրում չըն
է որ կընէ նոր նախարար ամէն
գիւղացիներու, մինչեւ որ «կա-
մուրջը անցնի» այսինքն մին-
չեւ որ պատերազմը վերջանայ.
անկէ յետոյ շատ դժուր պիտի
կրնայ թէ՛ Թիւրքիայի թէ՛
Լեհաստանի թէ՛ Հրեան և թէ
Հայը կապել, կաշկանդել այն
փակարանին մէջ որուն սրմբը
արդէն հիւսուած և բարձրացած
են վերջին 3-4 տարիներու ըն-
թացքին «ամենուրեք մարդ»
հրատարակուած իշխանութիւնը.
Այդ փակարանը ամբողջ ուստա-
հրատարակ մոլորութիւնները ուս-
տացիներու ալիքանք լեզուներու,
դաւանանքի և ցեղերու ինքնու-
րութիւնը ջնջել վերցնելու քա-
ղաքականութիւնն է: Իշխան
Միքայիլը արդէն իր այդ յու-
սագրական խօսքերուն չը քնն-
չիր կցելու թէ «ցեղ» խորու-
թիւն չը ճանչնար:» այսինքն
Ռուս, Թիւրք, Հայ, Հրեայ ամէնը
մէկ ապր են իրեն համար, օր-
բայօրեա շրջանակէ մի հոտ մի հա-
վիւ: չէ՞ որ Զարը կրօնապետ ալ
է:

ՍՈՒՅԻ ԵՒ ՍԱՍՈՒՆԻ
ԽՈՒՅԻՆԻՍԻՆԵՐԸ

(ՊԵՏՈՒՆԱԿԱՆ)

(Շար. նախորդ թիւէն)

1904 մայիս 12—Ճիպրանցի
հեծեալներէն Բիւրա Շալուն, Սիւ-
լէյմանի օրդին, բազմաթիւ Բիւր-
դերու հետ յարձակեցան Տէրա-
քի վրայ գիւղը աւերելու և տու-
ները կողոպտելու:
Կիրախո Ահմեդեան, նախ Սէր-

գէեան սպանուեցան Կուհոն 2
տղսը հետ սրունք խոլաղոցե-
ցան իրենց մօր աչքին առջև:
Յետոյ եկեղեցին կողոպտեցին և
մէկ մասը այրեցին: Գիւղացուց
բոլոր ինչքը գրաւեցին: Կորսու-
եալներու թիւը 240 ի կը հասնի:
Մայիս 15—Պաշտօնաւոր Յով-
հանեան գիւղացին սպանուեցաւ:
Յըլէթ և Չաթօ Բիւրաբէն: Այս
սպանութիւնը կատարուած Պիւն-
թըրնէ գիւղը ամբողջովին կո-
ղոպտուած էր անցեալ տարի Պա-
լագի Սէլիմ անուն Բիւրաբէն:
Մայիս 16—Սէյտանցի Ազիզ և
Թարօ Բիւրաբէր իրենց խումբե-
րուն հետ յարձակեցան Ապէլ-
պուտի Հայերուն վրայ և սպան-
նեցին Էօ Խաչէբեան: Գէորգի
կինը նաղուն վիճեց: Բիւրաբէր
եկեղեցին և քանի մը տուններ
կողոպտեցին: Կորսուեալներուն
թիւն է 165:

Մայիս 18—Խուսի մը զօրքեր
գիւղեր ատեն մասն Արիւնջիւնք
Չաթիւա գիւղերը և ուղեցին
Աստուածատուր Շահինեանի և
Յարութիւն Բարսեանի տունները
քանդել: Վերջինին տանը մէջ
մասն և կողոպտեցին:
Նոյն օրը ստիկանապետ Խզ-
զէթ Պէյը կարց հասաւ որ իր
հարկաւոր ոստիկաններով և
զինուորներով զայն պաշարեց
հոն ֆէտալիներ գաղտնի պատ-
րուակաւ: Գիւղերը կարգ մը հա-
րկատահարութեանց ենթարկուե-
ցան: Խուսիսկոսութեանց ատեն
տունները կողոպտուեցան:

Մայիս 20—Ոստիկանապետ և
իր հետեւորդները նոյն նպա-
տակաւ Բաթան Զրոնք գիւղը, նա-
րաս և Միսաք երկու հայ եղի-
տասարդները ձերբակալեցան:
Բանտին մէջ անոնք զոսկալի
տանջալի ենթարկուեցան: Զա-
նոնք մեղացուցին և խարա-
զանով ծեծեցին: Ուրեքնէն կա-
խեցին և անոնց երկուսը կիւնքը
ոլորեցին: այս ամէնը ըրին տ-
նոնք խոստովանեցին: Համար
թէ ուր կը գտնուին զէնքերը:
Մայիս 21—Պալագի Եւսուֆ
չալուշը որ կը կեղեքէ Շուլակ
հայ գիւղը, այս անգամ իր ազ-

Արդէն այս բանակոիւը ըստ բան-
կանի ցոյց կուտայ : Թէ բացի

ժողովուրդէն, անձայն ու համարեալ զոնք ձախաղանքին եւ բացի հակառակորդ կուսակցութիւններէն, կայ ընկերութեան բաւական ստուար մաս մը, որ կողմնակից է խաղաղութեան ինչ որ ալ ըլլայ:

Բայց այս բանակութիւնը ուրիշ սուս կարեւոր թեթեւեռութիւն տուաւ իրենց միտքն յայտնելու, իրաւ խիստ վերահրաշակեալ, բայց նշանակելի կերպով մը:

Այսպէս «Նուստի» լրագիրը անմիջապէս պատասխանեց Սուվորինի բողոքելով անոր յայտարարութեան դէմ եւ աւելցնելով թէ ծայրագոյն յետադիմականներու կուսակցութիւններէն դուրս, կայ սուս ընկերութեան ստուար մասը, որ յառաջդիմութեան ու երկրին բարգաւաճումին փափաքող ըլլալով, միեւնոյն ժամանակ եւ ատոր համար իսկ, փափաքող է խաղաղութեան:

Աւելի նշանակելի է Ասուս, եւ Մուսէի յօդուածը զոր հրատարակեց Պիոթիս Վեսուսի լրագիրը:

«Միտնացի բարձր անձնաւորութիւն» մը, զոր կը ճանչնանք եւ ի հարկին կրնանք անուանել, հակառակ յօդուածագրին արորոյ ու անանուն ցուցնողին, հետեւեալը ըսաւ «Պրոթէվիս Վէսուսի» լրագիրի բարձրեան թղթակցին:

«Կը լուսանք որ Յարանական Մամուլը այլեւս չպիտի կրկնէ այն սխալը զոր գործեց Լիտուանիէն ետքը, եւ այլ եւս չպիտի ջատագովէ միջամտութիւնը «հակառակ Ռուսիոյ»:

«Բարեկամներու գործ չէ, նոյն իսկ ամենէն եղբարկան վայրկեաններու, մէջ գալ գլուխ ցաւցունել տալու համար այնպիսի խորհուրդներ զորս ինկուրտ չլայ: Այս մասնաւոր պարագային մէջ Ռուսիոյ փափաքները պէտք է մեզ ծառայեն իբրեւ ատաճանք: Անշուշտ երբ խաղաղութեան զանակցութեանց վայրկեանը գայ, թերեւս չպիտի արհամարին (Ռուսերը) երրորդ անձերու միջամտութիւնը, եւ այն ատեն Յարանական պիտի հրաւիրուի կատարելու իր բարեկամները:

Ինչու իր բարեկամի դերը. Բայց մինչեւ այն ատեն մեզ չվայել որ միայն այս ուղղութեամբ նախաքայլ մընէլ, այլ մինչեւ իսկ այս նիւթին վրայ պաշտօնապէս խօսել:

«Սակայն, շարունակեց խօսակիցը, իբր մասնաւոր անհոս կրնա՞ք զոս կտրժի՞ք մը ունենալ այն դարձուածի՞ն վրայ զոր կառնեն իրերը Մայրագոյն Արեւելքի մէջ:

«Գիտենք որ պատերազմը որչափ աւելի երկար տեւէ, այնչափ աւելի զոհողութիւններ կը պահանջէ Ռուսիայէն եւ թէ կարելի աղիւնք ներք ընդ իսկ ստեղծուող պարագային մէջ կարող չեն փոխարինել այլ զոհողութիւններ: Հետեւաբար բարեքաղ պիտի ըլլային եթէ հաշտութիւնը կարելի ըլլար կնիւն ըստ կարելոյն շուտ:

Ռուսիոյ համար ամենաշահաւէտ պայմաններով:

«Իտալիոյ օրինակը կը ցուցնէ որ զոգրովապէս մէջ պատերազմական ձեռնարկութեան մը անջողութիւնը «կարող չէ վնասել Եւրոպական մեծ պետութեան մը կացութեան, ոչ ալ համբաւին:

«Ատուայէն ասդին ուր տարիներ անցան. միթէ Իտալիոյ կացութիւնը քաղաքականապէս թէ անտեսականապէս, տրտաքուտ թէ ներքուտ տաք անգամ սուկի լուսագոյն չէ, որչափ էր Գրիսթի իշխանութեան օրով, Ատուայէն առաջ: Պարաթիէրի գործադրը, որուն «հրաժայտեցաւ յարձակել» ստիպուեցաւ վերջնականապէս նահանջել Նեկիւսի գործերուն առջեւէն: «Իտալիան այն ատեն իրար անցաւ, բայց անմիջապէս հանդարտեցաւ»: Գրիսթի քաղաքականութիւնն ետքը ուրիշ քաղաքականութիւն մը եկաւ, եւ Իտալիան երթալով չահեցաւ, մինչեւ Նեկիւսի պայքար միտքին Նեկիւսի:

«Իսկ, հանդիմանեալ խաղը վտանգաւոր խաղ մըն է: Ատուան Մուսէի չէ. Մանչուրիան Ապիսիւնիս չէ եւ ոչ ալ Քուրթաթիւնը Պարաթիէրի: Բայց արդարացի չէ

նաեւ բաղդատել Քուրթաթիւնը Քուրթաթիւնի հետ եւ հարցունել, թէ ինչո՞ւ համար Քուրթաթիւնը ուղեց կանխահաշտար աղաւել Բօլթ—Արթուրը, մինչդեռ Քուրթաթիւնը, բարեխաղող ռազմականապէս ի կատար ածելու համար չվարանցաւ Մոսկուան յանձնել: Պատմութիւնը կը կրկնուի թերեւս բայց անիկա այնպիսի փոփոխութիւններ կը կարգաւորէ, որ անցեալին օրինակները խիստ հազիւ ներկային կը յարմարին:

«Հետեւաբար, կեցրակացունէ Խոսակցիս, եթէ կուզէք, ձերնք Իտալիոյ օրինակը եւ ըսենք պարզապէս, թէ «պէտք է փափաքել պատերազմին ամենաշուտ վախճանին»:

Այս բարձր դիրք մը ունեցող անձին յայտարարութեանց կարեւորութիւնը ուշադրութիւնէ չվրիպիր: Բացայայտ էր որ հիւանդոտ միտքեր Յարանայի այս խաղաղասիրական տրամադրութիւնը պիտի մեկնեն այն իրողութեամբ, որ ան Ռուս կառավարութեան փոխ տուաւ, միայն 1888 էն մինչեւ 1898 ի վերջը— եւ ատենց հաշուելու Յարանական զորամագլխի գործածութիւնը ի Ռուսիա մասնաւոր ձեռնարկութիւններու մէջ ի բաց առնելով նաեւ վերջին պատերազմի փոխառութիւնը — 12. 763, միլիոն 400000 ֆրանքի առաւելական զուժարը:

Հակառակ այս պատճառարանութեան, մենք ատոր մէջ կը տեսնենք այն փափաքին անկեղծութիւնը, զոր ֆրանսիացի ցոյց կուտայ ի նպատակաւ խաղաղութեան:

Մենք պէտք չունինք քննելու տոյն երբեք պատճառները, որ պիտի մըղէին այդ կամ այն պետութիւնը խօսք բանալու հաշտութեան կամ արդի պարագային մէջ միջամտութեան մասին:

Կը բաւէ դիտել տալ, թէ մարդասիրական տեսակետով խնդիրը կը կայանայ վերջ մը տալու հարկը հազարաւոր մարդոց կոտորածին, իսկ քաղա-

քակրթութեան եւ յառաջդիմութեան տեսակետով վերջ մը դնելուն մէջ ձախողանքի մը որ կրնար վտանգել այս միեւնոյն յառաջդիմութիւնը քանի մը տասնեակ տարիներ եւ որ կրնար—սպառնաց շրջապային Մովի միջադէպը—ուղղակի վնասել ուրիշ պետութեան ալ, եւ թէ վերջապէս ուրիշ պետութեան կեցողութիւնը մեծ պետութիւն մը անդունդին եղբը, ուր կը մղէ զայն ինքնասէր ու անկարող կառավարութիւն մը, իր էութիւնը փրկելու կամ երկարելու համար:

Ահա ինչո՞ւ համար մեր բոլոր զօրութիւնը կը միացնենք այն ձայններուն, որոնք բարձրացան նախ «Էօթթըէն» ի մէջ եւ յետոյ այլուր, միջամտութեան կամ խաղաղութեան համար, եւ ինչո՞ւ համար հարկ համարեցինք ցուցնել—որչափ զօրաւոր ալ ըլլայ այդ—թէ Ռուսիոյ մէջ իսկ բազմաթիւ են խաղաղութեան բարեկամները, որոնք ոյժ պիտի տային միջամտութեան եթէ մէկը համարձակի անոր նախաքայլն ընել:

ՆԵՍՎՈՅ
(ԼԵՕՐՈՐԵՒԷՆ)

ԱԶԳԱՅԻՆ

Արմենիայի մէջ կը կարգանք Տիգրան գրուած հետեւեալ տողերը:

«Ս. Էյմիածնի վանքին վիճակը շատ ողորմելի է, փողի պակասութեան պատճառով, թէեւ միայն Գեորգեան ձեռնարանը 250 աշակերտ կայ, կալուածական խնդրին համար զանազան շրջաններ կը լսուին այս տեղ. բայց պաշտօնական ու է լուր չկայ դեռ»:

—Քեօնիկ Զաքարեան ի կը հաղորդեն Ռեդերսպուրիէ նոյեմ. 11 թիւով:

«Սինֆէրօքլէ աւանուած լու-

ՆԵՐՍԵՍ ԱՅՏԱՐԱԿԵՑԻ

(Արտատպուած ԲԱԶՄԱՎԷՊ հանդէսէ)

Շուտով արձակեցէք Յակովբ կարինեանցին եւ կոնստանտնուպոլիսի անդամներին եւ նորանց փոխարինեցէք բարեխաղող անձինքներով: Նոյնպէս էլ նորանցից յետոյ, գործակալներին համոզուած եմ, սորանով կարելի է որ ժողովրդի աղաղակը դադարէ: Կարապետ եպիսկոպոսը կաթողիկոսի միջոց ուղեց, որ մտածի մի քանի օր եւ միջոցը տուեց նորան. մի քանի օրից յետոյ եկաւ եւ յայտնեց կաթողիկոսին իւր անհամաձայնութիւնը, պատճառելով թէ էյմիածնուն չէ կարող մնալ օդին սովոր չլինելով: Կաթողիկոսն ասաց թէ նորան չեն ստիպուած, որ միշտ էյմիածնուն մնայ. երբ ցանկանայ կարող է ապահովութեան գնալ որքան ժամանակով կամենայ, կամ այցելութեան գնայ իւր վիճակին բայց կարապետ եպիսկոպոսը հրաժարուեց ընդունելու: չկամեցաւ Ներսէսի անկեղծ խորհուրդներին հաւատ ընծայել: Այդ իրան տրուած առաջարկութեան մասին կարապետը խորհրդակցել էր տեղապահ Ղուկաս արքեպիս-

կոպոսի հետ, եւ վերջինս էլ խորամանկութեամբ համոզել էր նորան յանձնառու չլինել ասելով. «Պարտէմ է քեզ. ուղղում է անուցի քաշել»: Պէտք է գիտենալ, որ Ատուան եպիսկոպոսին ձեռնառու չէր, կարապետի Սինոդի անդամ նշանակուեց. ըստ որում այդ դէպքում կարապետը պիտի լինէր Սինոդի նախանգամ եւ կաթողիկոսի տեղապահ, որով ինքը, Ղուկասը զրկուած էր որոշ չահերից: Ներսէսը հասկացաւ, թէ կարապետ եպիսկոպոսին ուրիշներն էլ խորամանկ խորհուրդով պոտրած կ'լինեն, որ հրաժարում է այնքան մեծ պատուից եւ պարգեւից: Կարապետ եպիսկոպոսն եւ նորա մարդիկը վերադարձան Թիֆլիս: Եւ 1846 թուի դեկտեմբերի սկզբներում կաթողիկոսն ինքն էլ գնաց Թիֆլիս, Հանդիպելով Ալէքսանդրապոլ քաղաքն, ուր յաջորդի պաշտօն էր վարում Նիկիտայոս եպիսկոպոս Տէր—Մարտիկեանցը: Համեստ, անընչաւոր մի անձն, որ այն ժամանակի հազուադէպ պաշտօնեաներից մէկն էր: Սորան կաթողիկոսը վերցրեց եւ տարաւ հետը Թիֆլիզ, Ալէքսանդրապոլի յաջորդական պաշտօնը ժամանակաւորապէս յանձնելով ուրիշին: Թիֆլիզում կաթողիկոսը տեսնուեց փոխարքայ իշխան Վարանցովի հետ եւ պատմել էր, թէ ո՞րպիսի բարեմիտ առաջարկութիւն էր արել կարապետ եպիսկոպոսին, բայց նա չէր լսել իրեն: Վարանցովն,

որ ինքն էլ ցանկանում էր վախճան դնել ժողովրդին տրտուչին եւ աղաղակին եպիսկոպոսի եւ նորա մարդկանց ապօրինի արարուածքների դէմ զարմացել էր կարապետի հրաժարուելու վերայ: 1847 թուին Նիկիտայոս եպիսկոպոսին եւ կարապետ վարդապետ Շահնարեանցին կաթողիկոսը ընդհանուր քննիչ նշանակեց Վրաստանի եւ Իմերլթի վիճակի վերայ կառավարութեան համաձայնութեամբ: Քննիչները դժտան եւ մերկացրեցին վիճակի բոլոր գործաւորողներին խաղաղութիւնները, կայառակերութիւններն եւ ապօրինի գործողութիւններն, եւ ներկայացրին քննութեան արդիւնքը կաթողիկոսին, որ հրամայեց մեղադրուած յաջորդ վարդապետներին գնալ էյմիածին. իսկ նորանց փոխարէն նշանակեց քանոններ յաջորդական պաշտօն կատարելու: Քննութեամբ մեղադրուած եւ էյմիածին ուղարկուածներն էին Վարդան վարդապետ Ուղուշարցի (Օճիցի), Եփրեմ վարդապետ Երզնկացի եւ, Յովհաննէս վարդապետ Արշարունի եւ Սովետ վարդապետ որ վերջինս այնքան յանցաւոր չէր, ուրիշ կաթողիկոսը ներեց նորան:

(Շարունակելի)

րի մը նայելով, կատարելապէս հին օրինական իրաւունք տրուեց ան Հայոց դպրոցական վարչութեան մէջ: Կը սպասուի սր ի մասոյ բարձունք ամէն արգելք իրաւունք Հայոց եկեղեցապետական կալուածներուն վրայէն:

— Կովկասի կառավարչապետի միջոցաւ Սինոդին հաղորդուած է թէ վարարկովկասի մէջ ազգայնականութեան մը կազմութիւնը ներքին գործոց նախարարութիւնը չէ արտօնած: Ուստի Ազգայնականութեան մը կազմութեան մասին Սինոդին ծանուցած և առաջնորդ Տ. Արիստակէս արքեպիսկոպոսի ներկայացուցած կանոնադրութիւնը մէկ կողմ թողուլ ստիպուեցաւ Սինոդը:

— Պօլսոյ Պատրիարքարանի կրօն և Գաղաք ժողովոց օրինական շրջանը շատանց անցած ըլլալուն հակառակ, նախարարական պաշտօնագիր մը կը հրամայէ արգել անդամաց պաշտօնականութիւնը երկարաձգել:

— Կիւիպիոն Տ. Սահակ կաթողիկոսը մոռարած է յառաջիկայ երեքշաբթի իր վիճակը վերադառնալ: Նորին Սրբազնութիւնը հրաժեշտի քարոզ մը խօսելով յայտնեց թէ ինք միայն իր երախտագիտութիւնը Սուլթանին մատուցանելու համար Պօլսա եկած էր, ոչ ուրիշ նպատակաւ: Իր խօսքերէն կը հետեւի թէ Պատրիարքարանի շրջանակէն շատ գոհ չէ մնացած:

Ս. Կաթողիկոսին մեկնումի պատրաստութեան լուրին վրայ Պատրիարքը արտակարգ խառն ժողով մը հրաւիրեց վերջին երկուշաբթի օր: Հրաւիրուած էր նաև Ս. Կաթողիկոսը թեմական, առաջնորդական և յարաբերական խնդիրներու կարգադրութեան համար: Բայց Նորին Ամենապատուութիւն իր առաջարկները արգէն ժողովին գրաւորապէս հաղորդած ըլլալով, անձամբ ներկայ չը գտնուեցաւ:

— Սիւրբ թիմարիկին աբանսը խաթալանմասը սեպե պի իլէ, չարչարապէս կիւնիկազէթաւը թնայ ու նէշրի միւմքին ծլամատը:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹԻԻՐԻԿԻԱ

Սիւրպ խաթալանմասը յիշկոր սթաթիօնընա եազըն պիր թիւրք քէօյիւնտէ (հսկա. 30 տա) 2 խրիս թիւն վէ 3 իսլամ դաթլ օլըն մըշլար: Իշպու ճինայէթին միւթէնաընըլարը թիւրք ասքէրէրի կէօրիւնիօր, զիրա պուշլարա քէօյիւնէր եէմէք վէրմէ միշլէր իտի:

— Եռնանիստան տօնանմասը

իշիւն թիւրքիա տախիլինտէ Իանէ թէնէմիւ իտիմէսի պա Իրատէ մէնն օլընտը:

— Մէքքէ շըմէնաընթէր խաթաթըն ինչասը իշիւն ինկիլթէրա վէ Բուսիա տախիլինտէ Իանէ թէնէմիւ իտիմէսի իշիւն Սուլթան պու Իքի տէվէթին միւսատէսինի րէնա իթտի:

— Պէլկրատըն «Բօլիթիկա» կազմութեանը պէյանը իւզրէ, Սօֆիատա Պէլկրատա վէ 25 թիւնտէ պուլընան Մաքէթոնիա գօմիթալարը Մաքէթոնիա տալլարընտան պիւրիտէ գօնկրէ թէնէմիւ իթմէք էֆքեարընտա ըմըշլար:

— Եքօտրա ասքէրէրինէ պիր միզտար ագճէ վէրիմէքէ թէսքին օլընմըշլար, Պայրամ եազըն օլընընտան մըգտարը քեաթի ագճէ էօտէնմիզ իսէ թէքրար աքէր ըսեան իտէնէք կէօրիւնիօր:

Տ Ա Ի Ի Լ Ի Է

Պուկարիատա ֆրանսըգճայը իլէրէթմէք մագստի իլէ Սօֆիատա Ալիմիա ֆրանսէզ նամ պիր շիրքէթ թէնէքիւ իթտի:

— Բազար էրթէսի կիւնիւ շէհրիմիզտէ տէվամ իտէն շիտտէթի րուզիկար վէ գարտան սօնրա՝ սալը կիւնիւ պիր ազ միւսատէ վէրուպ, չարչարապ սապահսը թէքրար վէ տէրէնէի ֆէվզէլատէտէ շիտտէթի էսէն րիւզիկար վէ գար 48 սաաթ հէք քէսի օտա գաբուսընտան տըշարը չըգմամայա մէնպուր իտէրէք քէք չօք գաբուսըն վէ քէնէնիւրէրի գաբատը քէզա Սօֆիատան վէ իրուշուքտան վառնայտ կէլմէքտէ օլան թըրէնիւր չարչանպատան պէրու 3 կիւն եօլտա գալուպ անճադ պու կիճէ պուրայա եէթիշտիլէր:

Պազը խանէլէրին տուլարալը վէ բարմազըլարը րուզ կեարտան երգըլմըշ օլմագտան մատա պիր խանէնիւ պիւթիւն թափանը աթըլմըշ տըր:

Պիր Տասկալիցա քիլիօէ մէյունընտան կէշտիկի Էսնատէ շիտտէթի րուզիկարտան սիւրիւլէրէք պաշը թաշա չարքըլըր վէ օրատա գալըր: Բէրշէնպէ կիւնիւ ճէնաղէսի տէֆն օլընտը:

Մ Ո Ւ Հ Ա Ր Է Պ Է

Լօնտօնտան իշար օլընտըլը իւզրէ, Նիշլանկա եազըն Բուսարըն հիւնուը իւզէրինէ պէօյիւկ միւտարէպէլէր վուգու պուլմուշ:

Մարէշալ Օեմալայա 50000 եէնի ասքէր եէթիշտիլ օլուպ, պուշլար շիտտիյէ գատար գալկալարա իշթիւրաք իթմէմիշլէր: Դաբօնըլար Լիւսօ-Եանկա գատար

չըմէնաընթէր իլէ տէվամ իւզրէ եէնի ասքէր նազլ իտէյօրլար: Նոյեմբեր 1 տէ չէտիտ թօրմիւտարէպէլէրի վուգու պուլմուշ:

— 2 իֆուտան նոյեմ. 2 տէ պիլտիրիլտիկի իւզրէ, Բօրթ-Արթուրը ճաբօնլար թէքրար թօրա թուլմայա պաշլամըշլար, իլիմանտա 3 րուս վաբօրլար տէֆ իշինտէ իմիշլէր:

— Բէթէրօպուրկտան Ն. Ֆ. Բլրէսէ կազմութեան պիւտիրիլտիկի իւզրէ, Հըլ վագաաընտան պիր ազ էվէլ իքի ճաբօն թօրթիլէօրէրի կէօրիւշ օլտըլընը գաբիթան Գլուսօլ պէյան իթմիշլէր: Գէզա տիկէր տէլիլէրէլ Պալթիկ տօնանմասընա գարըլ պիր ճիւնայէթ հազըրլանմըշ օլտըլը թէպէյիւն իտէր իմիշլէր: Պալ խուսուստա ճիտտի տէլիլէր կէօթէրէնէ պէօյիւկ միւքեաթաթ վիթիլէնէլիւնի Պէրլին րուս էլիսի վատ իթմիշլէր:

— Լօնտօն 2 նոյեմ. — 2 իֆուտան «Տէյլի Թէլէկրաֆ» պիւտիրիլմիշ տիր: «Ճաբօն մէմուրլարը Բօրթ Արթուրըն Ծնունդտան էվէլ տիւշէնէլիւնի իմիւտ իտէյօրլար: գալէնիւ հալի տէնշէթի տիր: մուհաֆըզ րուս տաքէրէրի գըշտան վէ ճաբօնտըն սօնտուզ աթէշիւտէն քէք տար հալտէ տըրլար: Գալէնիւ մուհիմմաթը եազընտա պիթէնէք տիր: Գիւրք թաշլամագտա օլան շին մալուշալարը գուրսանլար էլիւնէ տիւշտիլէր:

— Իրքուցտան «Տէյլի Թէլէկրաֆ» իշար օլընտըլը իւզրէ, Մուգտէն վէ Պայթալ կէօյիւ մապէյնիւտէ 86000 րուս եարէլիլէրի վար ըմըշ:

— Սեպտ. 25 տէն հոկտ. 11 ինէ գատար Մուգտէնէ նազլ օլընտան եարէլի Բուսարըն մըգտարը 328 զապիթ վէ 28479 նէֆէրէ պալիշ օլտըլը Բէթէրօպուրկտան պիւտիրիլիօր:

— Նոյեմ. 1 տէ Մուգտէն ճիւլարընտա գալկա օլմամըշ: ճաբօնըլար պիր չօք պէօյիւք թօրլար եէրէշտիլմէքէ մէշլուլ օլմուշլար:

— Բօրթ Արթուրը իհաթէ իտէն ճաբօն օրտուսընըն Մանչուրիայա կիթմիշ օլան գըսմը թէքրար Բօրթ Արթուրա տէօնմիշ զիրա մարէշալ Օեմալայա ճաբօնիտան եէնի ասքէր եէթիշտիլ տիր:

— Բուս սիւլարիլէրտէն պիր թապուր հոկա. 31 տէ Լուքուշանքա եազըն ճաբօնլար իւզէրինէ հիւնու իթմիշլէր իսէտէ պէօյիւք թէլէֆիաթիւ ճաբօն սիւլարիլէրինտէն կէրի սիւրիւլմիշ:

— Ժէնէրալ Գուրօքինիւ վէֆաթընա տալիլ րուս մէնպտընտան վէրիլէն հալատիս էստարը օլտըլը Թօքիօտան րէսմէն իլան օլընտը:

— Լօնտօն 2 նոյեմ. — Հըլ վա-

գաաընտան տօլայը թիւարէթ նազըրը պալըգճը տօնանմասընըն թապիլէրինի իսթիլթազա պաշլատը: Թապիլէր պալըգճը սէֆիլէրտէ նէ ճէպհանէ, նէ էնզա վէ նէ տէ ճաբօնըլար պուլընմաստըլընը ըսար իթտիլէր:

— Ճաբօն 3 ինճի օրտուսընտա շալի օլտըլը իւզրէ, Ժէնէրալ Շտօսէլ եարէլէնմիշլէր ֆագաթ թէտալի իշիւն խաթաշանէյէ նազլ օլընմագ իսթէմէյուպ պէմիշ տիր: «Մանէլի մէմուրլէյէթիմտէն կէրի չէքիլմէքտան էօլմէմի թէրէրի իտէրիմ: Ասքէրլէրին չօլը թէսլիմ օլընմազա հազըր ֆագաթ զապիթիւր մէնն իտէր օլտըլընը «Րէյթըր» պիւտիրիօր:

ՄԻԹԵՆԵՎԻԼԷ

Մ. Ամերիկանըն վիշէնա էյչիսի գօնթ Կուլեսուլքիէ պիր նօթա թագտիմ իթտի: Իշպու նօթա իլէ Ամերիկա խարիճիէ նազըրը Մ. Հէյ իքիւնի պիր սուլհ գօնթէրանսը Լա-Հէյտէ իճթիմա իթմէք թէքիլիֆինմէ պուլընըյօր:

— Սըրպ գըալը Սգուպիւնայը աշտը վէ նուլթընտա թաճ կէյինմէք զիյնէթիւտէ տէվէթլէրտէն էլիլէր րէսմէն հազըր պուլընտըլընտան տօլայը մէսուլէթիլի պէյան իթտի, վէ խուսուսի սուրէթաէ Գարապազ վէ Պուկարիա Բրէնսլէրինի մախուս հէյէթիւր կէճնտէրմիշ օլմալարընտան նաշի թէնէքիւրաթ աղ իթտի:

ՍԱՐԱՅԻՅԷ

Նոյեմբեր 20, 20 ֆրանք
Օտ. լիւրաը 22, 75 ալթուն ֆրանք

ՊԻՊԱԼԻՅԷ

Վարնա քիւրապընտա պաղպաղէլ մալլէրին պու կիւնիւ ֆիլիպթը, ալթուն ֆրանք իլէ:	
ԳԱՀԷԼ	1,90/2
Շէքէր նէմը	78
Շէքէր (քէսմէ) սանտը	40.
Բիւրիւն Ֆիլիպէ չուվալը	47.
» ճաբօն »	38.
» Ինկիլթ »	28
» Բիդն »	50
ԿԱՀ. սանտը	9. 50
Չէթիւն եաղը քիլօ	90.—1
ԳՈՒՐՈՒ Իւպիւմ	30

ՄԱՊԱԶԷՆՏԷ ԳԱՐԲ ՄԷՂՈՒ

Տ Օ Պ Ր Ի 2

Պուտան էվէլ Լէվսքի սօգազընտա պուլընտան մանիֆաթուրա վէ կալանթարիա մաղաղամըլը պու տէֆա «Մարիա Լուիզա» սօգազընտա 243 նօթէրօյա նազլ իթտիլիմիզի րազպէթիւ միւլթիլիլէրիմիզէ իլան իտէրիւ:

ՅՈՒՀԱՆՆԷՍ ՏԱՎՈՒՏԵԱՆ ՎԷ ԷՎԼԱՏԼԱՐ

Одговорникъ А. Курбетянъ
печатница «Возмимостъ» — Варна